

části Dunaje, jež nepodléhá již nyní Evropské komisi dunajské, t. j. část od Galace proti proudu, budou zastoupeny všechny státy poříční, Německo pak dvěma zástupci; konečně státy zastoupené v Evropské komisi dunajské, totiž Anglie, Francie, Itálie a Rumunsko, pokud, jako Rumunsko, nejsou státy poříčními. Také o dopravě po Dunaji bude vypracován zvláštní mezinárodní řád. Kdyby stát náš, nebo Jihoslovansko, nebo Rumunsko chtěly podniknouti se zmocněním nebo jako mandatáři mezinárodní komise na části dunajské říční sítě tvořící hranice práce za účelem úpravy, regulace, zřízení ježů a pod., budou na protějším břehu, jakož i na části řečiště ležící vně jejich území požívati práva na všechna usnadnění, nutná k provedení studií a k uskutečnění a udržování těchto prací. Ustanovení toto může míti praktický význam při přístavních stavbách, jež by náš stát chtěl provést na Slovensku.

Tímto zmezinárodněním Labe, Vltavy, Odry a Dunaje má práve našemu státu ještě více, než obecnými předpisy o volnosti transitu, býti usnadněn přístup k moři.

Aby se usnadnil přístup k jaderskému moři, poskytuje čl. 322. až 324. rak. jako slabou náhradu za požadovaný korridor, naší republice zvláštní práva na trati z Bratislavy do Řeky a z Čes. Budějovic do Terstu. Totiž, že po těchto tratích může naše republika dopravovati zvláštní své vlaky vlastní, a že může postavit si při těchto tratích topírny a dílny pro menší správký vozidel, i že může ustanoviti zástupce, kteří by dohlédali na dopravu našich vlaků. Nedojde-li ke zvláštní úmluvě, nesmějí ovšem tyto vlaky sloužiti místní dopravě na cizím území. Podrobnější podmínky budou stanoveny dohodou, nedojde-li k ní, rozhodčím, jež jmenuje vláda britská.

Zásada volnosti přepravy platí podle čl. 326. rak. také pro dopravu telegrafickou a telefonickou. I tu však vyhrazují se naší republice v čl. 327. zvláštní práva. Totiž zvláště, že Rakousko zřídí a bude vydržovati na žádost našeho státu přímé telegrafické a telefonické linky přes svoje území, za něž stát náš bude platiti určité poplatky podle zlevněného tarifu. Tyto linky budou výhradně určeny pro sdělení z naší republiky nebo do ní, a nesmějí Rakouskem býti přerušeny. I tu budou podrobnosti stanoveny dohodou, nedojde-li k ní, rozhodčím, jež určí Společnost národů.

O soudech lichevních.

{Zákony ze dne 17. října 1919, č. 567, o lidových soudech pro trestání válečné lichvy a č. 568 o trestání válečné lichvy.

Cy rill Klener.

Dle dosavadních předpisů státu rakouského a sice cis. nař. ze dne 24. března 1917, č. 131. ř. z. bylo o z a s o b o v á n í obyvatelstva — když po zastavení volného obchodu životními potřebami za

války bylo nad míru obmezeno — postaráno řadou ustanovení, která čelila resp. čelití měla tomuto obmezování.

Byla to ustanovení rázu vesměs *praeventivního*, jako nařízení o soupisu zásob, zatajení zásob, požadování předmětů potřeby, vyznačování cen, stanovení nejvyšších cen.

I samo ustanovení § 20., 21., 22. a 23. o předražování a přeplácení a ustanovení § 24. a 25. o nesprávných údajích v obchodních papírech a porušení povinnosti, jež ukládá zřejmost návěští s vedlejšími tresty na propadnutí zboží, ztrátu živnostenského oprávnění a uveřejňování nálezů mělo, ač potlačovalo již výstřelky nerušeného zásobování obyvatelstva, když došlo k odsouzení, přece ráz preventivní, čelíc celou svou strukturou tomu, aby výstřelky takové co možná radikálně byly zamezeny.

Staré cis. nař. za války nařízení o předražování nenazvalo válečnou lichvou.

Teprve za rok po válce, bezprostředně před ratifikací mírové smlouvy vydává náš stát zákon o válečné lichvě, ač článkem I. zákona z 17. října 1919, č. 568 staré válečné předpisy se zrušují úplně. —

Neměly zajisté válečné *praeventivní* předpisy valné ceny, že vydává se po válce zákon nový.

Označení válečné lichvy jest sotva přiléhavé a zejména nadpis zákona »zákon o trestání válečné lichvy«. Bylo by stačilo nazvat zákon o lichvě životními potřebami, neb o ochraně zásobení lidu v československém státě.

Nový zákon jest již rázu represivního, vylučuje ustanovení o soupisu zásob, označování cen v obchodních místnostech a o stanovení nejvyšších cen.

Za to ponechává zásadní ustanovení o zatajení zásob, překročení starých válečných cen nejvyšších, o předražování, o nesprávných údajích v obchodních papírech, a porušení povinnosti, jež ukládá zřejmost návěští, a podstatně mění trestání porušení těchto předpisů.

Protože *ratio legis* jest ochrana lidu při jeho zásobení, jak z ní vycházely staré rakouské předpisy, bylo by bývalo záhodno vytýčiti jednak právo lidu

- a) na stejnoměrné zásobení,
- b) na získání všech životních potřeb za přiměřené úplaty,
- c) na přiměřené úplaty za pracovní úkony,
- d) na přiměřené nájemné a pachtovné

a jako avers tohoto práva stanoviti povinnost všeobecnou každého jednotlivce dle sil svých přispívati k stejnoměrnému zásobování lidu, nevykořisťujíc jej úplatami za životní potřeby, vykonané práce, za nájem a pacht.

Nový zákon neposkytuje takové všeobecné ochrany lidu a nezná takové všeob. povinnosti jednotlivců k této ochraně přispívati.

Již v § 1. stanoví se souhlasně s § 1. starého cis. nařízení rakouského, ale s horší češtinou než v tomto nařízení:

»Předměty, potřeby (něm. Bedarfsgegenstände) rozumějí se v tomto zákoně movité věci, které slouží přímo neb nepřímou k ukojení potřeb lidských a potřeb zvířat domácích.«

Snad by bylo stačilo říci »Životní potřebou jsou veškeré věci movité, určené k přímému neb nepřímému úkoji lidu a zvířat domácích«. Již zde zákonodárce opomíjí výslovně věci nemovité, ač lichvářských dražeb alejí, t. j. ovoce ještě neodděleného (§ 295. obč. z.), bylo za války nesčetně.

Rakouská vláda vystoupila sice proti těmto dražbám preventivně zvláštním nařízením, ale s malým účinkem,

Nové zákonodárství ponechává v platnosti zejména policejní přestupek maximálních cen, jak byl v § 19. cis. nař. stanoven, novým ustanovením § 6., v němž toliko kumulativní trest peněžité pokuty zvyšuje se z 10.000 K na 25.000 K a dodává v odst. 3., že potrestání podle tohoto ustanovení nevyplučuje, aby nebyl vinník potrestán i pro předražování soudem ve smyslu § 7., když cena překročuje nejen hranici, ustanovenou podle č. 1. § 6., ale jest i zřejmě přemrštěna, a jest při pozdějším soudním odsouzení přiměřeně přihlížeti k trestu policejnímu.

Předchází-li však odsouzení soudní, jest policejní trest vyloučen.

§ 7. ponechává pak nový zákon v platnosti staré ustanovení § 20. o přemršťování cen, t. j. pojem ceny zřejmě přemrštěné. Nový zákon tedy zachovává duplicitu trestání vinníka, a nepřihlížel k tomu, že správní úřady přestupování maximálních cen jen v mizivě skrovných případech trestaly, ač každý druhý producent, obchodník, živnostník, zjevně maximální ceny přestupovali. Bylo by se tudíž odporučovalo na životní potřeby, pracovní úkony, na nájemné a pachtovné až do odvolání stanoviti pevné úplaty, úplaty ty veřejně vyhlásiti a jen přestoupení těchto úplat, které by již přihlížely k svěstojným nákladům výrobce, živnostníka, obchodníka, pronajímatele, dělníka a zemědělce, jednotně stíhati a podle toho, jak vysokého zisku nad tyto úplaty by vinník docíloval, odstupňovati jeho trestání, v nižších stupnicích zisku a prvotních případech ponechati stíhání úřadům správním a tím odlehčiti agendě soudní nedostatkem sil beztoho již značně zatížené a v případech, kde jde o zisky vyšší, kde jde o opakování překročení úplat, pro něž již trest politický předcházel, nastupoval by soud. Ten opět povolán by byl dle výše docíleného zisku a dle jiných kvalifikací, buď okresní, buď sborový.

Zločinem by se stávalo takové předražování, kdyby cínem pachatele, jak praví již zákon, byly těžce ohroženy veřejné zájmy, t. j. zejména, kdyby ohroženo bylo zásobení celých tříd obyvatelstva, obcí, osad. — Ve směru tom jsem již v únoru 1919 odevzdal

ministerstvu spravedlnosti celou osnovu zákona, radikálně od starého cís. nařízení se lišící.

Bylo by věru zajímavo pořídit statistiku o případech, které orgány pro potírání lichvy a dozorčí orgánové zkušeben cen za vlády starého lichevního zákona udaly a zjistily, a které vedly k odsouzení ať již správnímu neb soudnímu, aby zjevno bylo, jak se lichva nedostatečně potírala, čili jinými slovy, jak nedostatečné byly předpisy, které by vedly k potrestání udaných přehmatů s životními potřebami.

A ty steré předpisy se recipují s nepodstatnými změnami, a nejednotně. Tak ku př. na přestupky zatajování zásob, úmyslného porušení dodávkové povinnosti, předražování, nesprávného údaje v obchodních papírech a porušení povinnosti, jež ukládá zřejmost návěstí uloženy jsou vesměs jediné tresty na svobodě, nikoli kumulativně také tresty peněžité. Tresty peněžité mohou, ale nemusí býti uloženy, právě tak jako tresty vedlejší ztrátou oprávnění živnostenského, dozorem na výkon živnosti, dozorem na hospodářství zemědělské a propadnutím zásob.

Za to na přečiny a zločiny předražování trest peněžítý nastupuje vedle trestu na svobodě, kdežto při přečinech a zločinech zatajení zásob a porušení dodávkové povinnosti a přečinu nesprávného údaje v obchodních papírech trest peněžítý nemusí býti vysloven.

Ponechává-li nový zákon soudnictví správní v § 6. pro přestoupení maximálních cen, nebylo by bývalo závady, aby správním úřadům bylo přiděleno také soudnictví

a) nad zatajením zásob při hodnotě jich do určité výše ku př. 500 K,

b) při překročení úplat za životní potřeby, pracovní úkony, nájemné a pachtovné, nedocílí-li se jedním tím zisku 500 K, neb vůbec zisku zjištěného, v kterémžto případě by bývalo věci úřadu pro zamezení či potírání lichvy a četnictva, aby samy šetření to prováděly a nepřesouvaly tak činnost tuto pátrající na úřady o vině rozhodující, jak tímto břemenem soudy zavaleny byly, zejména při zjišťování nákladů svěstojných,

c) pro přeplácení vůbec, nebyl-li kdo pro přeplácení ještě trestán neb nejedná-li se o přeplácení ve velkém rozsahu,

d) pro zašantročení zásob, určených pro určitý účel,

e) pro návěstí v § 15. zákona uvedená.

V případě posléz uvedeném bylo lze okruh návěstí takto rozšířiti »kdo tiskopisem neb sdělením jakéhokoli druhu, určeným pro širší okruh osob

aa) oznamuje úplatné nabytí neb prodej, neb sprostředkování koupě či prodeje životních potřeb, vyloučených z volného obchodu.

bb) Oznamuje úplatné nabytí neb prodej neb sprostředkování koupě neb prodeje potřeb životních ve volném obchodě se nalézajících, nemaje k tomu úředního povolení a neuváděje prodejní ceny.

cc) Nabízí životní potřeby, neb vybízí k jich nabídkám, nabízí pracovní úkony neb vybízí k nim, nabízí pronájem bytu neb propachtování pozemků, neuveda svého jména neb svého bydliště (firmy a svého závodu).

Soudem by mohl býti stíhán teprve ten, kdo by

1. zatajil zásoby, hodnoty přes 500 K, pro přestupek; při hodnotě přes 2000 K — pro přečin.

2. Zasaňtročí zásoby v ziskuchtivém úmyslu, aby potřeby ty buď sám dále prodal, neb prodati dal — pro přečin.

3. Překročil-li úředně stanovené úplaty, vykořisťuje poválečné tísně a žádá za životní potřeby, pracovní úkony, pacht a nájem, neb dá sobě neb jinému poskytnouti nebo slíbiti úplatu, přesahující 500 korun, neb kdo již byl jednou politickým úřadem pro překročení úplaty trestán — pro přestupek.

Pro přečin, kdy by jednání to předsevzal a zisk, jenž byl činem dosažen, neb měl býti dosažen, převyšoval 2000 K, neb kdo již byl jednou soudem pro přestupek trestán.

Pro zločin, byly-li činem trestním veřejné zájmy těžce ohroženy, zejména zásobení celých tříd obyvatelstva, obcí, osad.

4. Pro přepláčení již jednou byl politickým úřadem neb pro překročování úplat trestán tímže úřadem — pro přestupek.

Pro přečin, kdo byl již trestán pro přepláčení jednou soudem, neb spáchal čin ve větším rozsahu.

5. Kdo v návěští, jež je uveřejněno v nějakém tiskopise, neb ve sdělení jakéhokoli druhu, určeným pro širší okruh osob při nabídce, neb vybídce, naznačené shora v odst. cc), uváděje sice své jméno a bydliště, učiní údaje, jež jsou způsobilé vzduditi omyl v osobě, obchodních poměrech osoby, jež zboží nabízí neb k nabídkám vybízí, o množství pohotových zásob, o druhu pracovního úkonu, o úplatě zaň, o předmětu nájemném a pachtovném, neb o úplatě zaň, neb o jiných důležitých okolnostech — pro přestupek.

Stanoviti úplaty za životní potřeby, za pracovní úkony, za nájem a pacht bylo by úkolem ministerstva zásobování lidu ve shodě s ministerstvem sociální péče, ministerstva obchodu a zemědělství.

V tom směru nový zákon zůstal při starých ustanoveních, zejména pokud jde o předražování a přepláčení.

Změny podstatné nový zákon nevykazuje. Vše, co připomíná na staré zkušebny cen, vymýceno. tresty na staré přestupky, přečiny a zločiny zostřeny, požadování životních potřeb a nesporné řízení o náhradě za požadované zboží odstraněno, řízení pak trestní upraveno samostatným zákonem.

Novotou jest, že předchozím soudním odsudkem jest stíhání pro správní přestupek vyloučeno. V opačném případě duplicita souzení má místa.

Jak již shora se dotčeno, jest jen litovati, že zákon dvojakost souzení pro jedno a totéž překročení ceny v § 6. ad 3. připouští.*)

Další novotou jest § 8., aplikující předpis předražování život-

ních potřeb také na nájemné z nemovitostí, za propůjčení k stejným účelům sloužících věcí movitých ať osobními úsluhami a jinými úkony neb bez nich.

Dále předpisy § 12. a 13., trestající jako přečin toho, kdo zastaví neb podstatně obmezí veřejný prodej životních potřeb, je schovává neb pod rukou prodává (§ 12.).

a kdo odpírá prodej předmětů těch, nebude-li odebráno zároveň jiné zboží (§ 13.).

Všeobecný předpis přestupku § 482. tr. z. o tajení a odpírání denních potřeb kupujícím s nepatrným peněžitým trestem 20—100 korun ovšem zůstává na dále v platnosti a jest v křiklavém nepochopitelném poměru k přečinu § 13.

Ruku v ruce se zostřením trestních sazeb jde i vyloučení mimořádného práva zmírňovacího dle § 54. a 266. tr. z. a práva zmírňovacího dle § 261. trestního zákona.

Proč nový zákon rozeznává mezi pokutou a trestem peněžitým, když jest i pokuta trestem (org. § 6.), není pochopitelným, když starý zákon z r. 1917 i při zločinech ukládal peněžitou pokutu.

Kdežto dle starého cis. nařízení ve prospěch státu plynul jen výtěžek z propadlých zásob, připadají nyní pokuty a tresty peněžité státu rovněž.

Novinkou jsou vedlejší tresty: konfiskace jmění, zavedení dozoru na výkon živnosti a na hospodaření výrobky hospodářství zemědělcova, obé na 3 léta, tedy jakási vnucená správa.

Konfiskace jmění jest podobna uložení odsouzenec do hrobu. Civilní soud zavede nad ním pozůstalostní řízení, a jako dědic vystupuje stát.

§ 20. o propadnutí zásob převzat ze starého předpisu § 45. s vyloučením pokuty, která nastupovala, nemohly-li životní potřeby neb jich výtěžek býti dopaden.

Nový předpis § 20. sice stanoví nově, že zabavené předměty mohou býti, pokud jich k účelům trestního řízení není nezbytně zapotřebí i před ukončením trestního řízení účelným způsobem býti zpeněženy, avšak dosavadní praxe úřadů policejních a úřadu pro potírání lichvy spokojovala se pouhým udáním, ponechávajíc udanému vykořisťovateli volné pole s předměty přemrštěně draho prodávanými dále obchodovati tak dlouho, až je vyprodal.

Vedle policejního dokladu v § 47. v starém zákoně stanoveného připouští nový zákon i zákaz pobytu v určitém místě neb obvodu na čas neb na vždy, a vyhoštění cizince z území republiky.

Pokud jde o právní následky odsouzení, spojeno jest každé odsouzení pro činy trestné dle §§ 3.—5. a 7.—13. mimo následků odsouzení, nastávající podle platného práva, vždy se ztrátou práva volebního a volitelnosti.

Výslovně zdůrazňuje nový zákon v § posledním 26., že pokus

trestných činů v zákoně uvedených jest trestný v celém území republiky.

Soukromoprávní nároky upraveny tak, jak byly v starém zákoně pod § 20., odstavec 5.

Stanovit § 17.: »Odsoudí-li se pachatel, budiž jednání podle volby poškozeného prohlášeno za neplatné, neb buď pouze snížena cena na příslušnou míru. Odsouzený je v každém případě povinen dáti poškozenému úplné zadostiučinění.

Za starého zákona vydala centrální komise cenová 6 objemných knížek, obsahujících ceny všech životních potřeb.

Pokud nebylo lze z těchto cen některého předmětu nalézt, byly to zkušební ceny, které dle § 9. statutu ze dne 1. května 1917, č. 200 ř. z. byly při svých posudních povinny prohlásiti, kterou cenu za přiměřenou považují.

Tato povinnost přesunuta nyní na soudy lichevní.

Instituce soudů lichevních není myšlenkou specificky českou. Zrodila se myšlenka tato již ve starém Rakousku, když povolány občanské živly k podávání posudků soudům o přiměřenosti cen. Dle § 26. starého císařského nařízení zřízeny v sídle každého sborového soudu I. stolice, t. j. úřadovny pro zkoumání cen, správně zkušební ceny, poněvadž nevykonávaly nějaké úřední výkony, jako nějaká úřadovna, nýbrž samy tvořily areopag, jenž se o cenách radil a dobrozdání podával, byly samy jakýmsi porotním soudem.

Skládaly se z 12 členů, předsedy a místopředsedy neb více místopředsedů. Předsedové dle možnosti měli vybírání býti z aktivních neb provisorních veřejných funkcionářů, z oněch 12 členů přináleželo 6 řadám konsumentstva, 3 stavu zemědělskému, 3 stavu obchodnímu a živnostenskému.

Předseda a místopředseda byli ve velmi četných případech aktivní soudcové.

Instituce tato dobře myšlená se neosvědčila, protože soudové majíce před sebou řadu rozhodnutí nejvyššího soudního dvora, přihlížejících k individualitě udané přemrštěné ceny a plnou měrou příznávajících obviněnému uplatňované a dokázatelné náklady svěstojně, přecházely přes dobrozdání zkušebních cen, která měla na zřeteli zpravidla objektivnost přemrštěné ceny, bez ohledu na individuální kalkulaci.

Tím se stávalo, že zkušební ceny vyřkla přemrštěnost ceny a přes to soud vyslovil zprošňující rozsudek.

Poukázal jsem hned v prvních měsících po vydání císařského nařízení v říjnovém čísle »Gerichtshalle« z r. 1917 v článku »Preisprüfungsgerichte oder Preisprüfungsstellen« na slabiny imenovaného císařského nařízení, doporučuje reorganizaci těchto zkušebních cen na soudy cenové.

V tom směru bezohledně vystoupil proti soudům a jejich judikatuře ve svém článku »Soudní potírání lichvy« v »Právnických Rozhl.« 25./IX. 1917 prof. dr. Josef Macek, neprávem shledávaje

vinu ve špatném soudnictví a očekáváje nápravu od lepšího a cílevědomého soudnictví.

Právím: neprávem, protože konec konců nebyly zkušebny cen přece jen žádným soudem, nýbrž nejvíce znalcem, jehož posudkem soud trestní vázán nebyl, nepříšed ani v možnost, klásti znalci otázky přímo a odstraňovati rozpory.

Dnes konečně, ač zkušebny cen již od 1./2. zastavily svou působnost a nařízení z 2./4. 1919 č. 173. sb. z. a n. úplně jsou zrušeny a na místo jich povolání opět znalci o ceně, přicházejí nástupci zkušeben cen, přicházejí lidové soudy pro trestání válečné lichvy, t. zv. soudy lichevní.

Těmto soudům přikazuje se dle § 1. zák. z 17./X. 1919, č. 507. trestní řízení pro činy trestné nejen dle zákona ze dne 17./X. 1919, č. 568. sb. z. a n., ale pro všechny činy proti zákonům a nařízením vydaným od počátku války, na ochranu zásobení obyvatelstva a to bez ohledu na to, spáchala-li čin tento osoba vojenská nebo občanská, pokud čin trestní byl spáchán po 28. říjnu 1918. (§ 30.). Toliko nenastupuje působnost tohoto zákona a činnost lichevních soudů v případech těch, kde před početím působnosti tohoto zákona zakročiti měl úřad správní. (§ 30.)

Naproti tomu budou napříště soudy lichevní souditi i přestupky správní, t. j. přestupky, trestní pravomoci úřadů správních přikázané v případech, které nařízením budou určeny. (§ 1., odstavec 2.)

Lichevní soudy zřizují se u každého soudu okresního a sborového I. stolice a sice jako oddělení samostatná.

Předsedy soudů těch budou soudcové z povolání, a sice předsedy u okresních soudů jmenuje prezident sb. soudu I. stolice, předsedy a soudce ostatní z povolání sb. soudu I. stolice pojmenuje prezident soudu stolice II. (§ 3.)

Přisedící z lidu vystupují v 3členných odvolacích senátech sb. s. I. stolice a tvoří senáty nalézací při okresních soudech 3členné, při sborových soudech I. stolice 5členné a 7členné, dle toho, jedná-li se o přečiny a zločiny s trestem do 5 let, či o zločiny s trestem 5letým dle návrhu žaloby.

Bez přisedících z lidu rozhoduje soudce z povolání pouze o přestupcích správních, jemu přikázaných, ať již zavádí soudce řízení řádné, či vydává pouze trestní příkaz, jak ho již staré cfs. nařízení § 49. připouštělo.

Dále rozhodují rovněž bez přisedících z lidu odvolací soudy II. stolice.

Přisedící jmenuje na dobu 1 roku předsedu lichevního soudu a jde-li o přisedící sborového soudu, předseda sborového soudu (nikoli předseda lichevního) a to pro každé oddělení — je-li jich více — 24 počtem a nad to 8 náhradníků.

Přisedící vzati jsou po 6 z obchodníků a živnostníků, po 6 ze

zemědělců, po 6 z dělníků a po 6 z osob s pevným platem; v posledních dvou skupinách musí býti jmenováno po 2 ženách. Každá skupina má 2 náhradníky (§21.). V senátě u okresního soudu zasedají 2 přísedící z lidu. Z které skupiny si předseda má vybrati přísedící, ponecháno asi jeho volnému uvážení, podle povahy jednotlivého případu; na každý způsob musí býti jeden z nich ze skupiny dělnictva neb osob s pevným platem, druhý z jedné z ostatních skupin (§ 27.)

Při odvolacím líčení proti rozsudku takového lichevního soudu nastupuje 5členný senát odvolací, složený z 1 soudce z povolání jako předsedy a 4 přísedících.

I tu předseda sestaví senát tak, aby polovina přísedících vzata byla dle zásady v § 27. vytčené, avšak s tím rozdílem, že zastoupeny budou v senátě tom skupiny všechny (arg. slovo a, t. j. ze skupiny dělníků a osob s pevným platem, nikoliv tedy disjunktivně neb).

Pokud není předsedou senátu přednosta okresního soudu, má předseda lichevního soudu u okresního soudu co do jmenování přísedících větší praerogativu než předseda lichevního senátu u soudu sborového, pokud jím není sám předseda soudu sborového.

Při jmenování přísedících jest předseda lichevního soudu, resp. president sborového soudu jen potud vázán na návrhy odborových organisací, a není-li jich, organisací politických skupin, pokud do 8 dnů po vyzvání návrhy své podají, jinak jmenuje je podle vlastní znalosti okresu.

Jmenovaný přísedící skládá do rukou předsedy v § 24. předepsanou přísahu rukoučláním a k přečtené přísežní formulí prohlášením: »přisáhám a slibuji«.

Tím běře na se povahu a ochranu osoby úřední vrchnostenské v § 66. též vyznačené. On vykonává dle § 24. úřad soudcovský a to v hlavním přelíčení v plném rozsahu.

Jako soudce může býti vyloučen a odmítnut z týchž zákonitých důvodů, jako soudce z povolání ve věcech trestních (§ 23.).

Úřad přísedícího neb náhradníka přijati a zastávati jest všeobecnou občanskou povinností, proti které nezná zákon omluvy (§ 25.)

Náhradu za cestu, nocleh a stravu mají pouze přísedící, kteří nebydlí v místě soudu; náhradu za ušlý výdělek jen ti, kdo se živí mzdou denní neb týdenní, jsou živnostníky, zařazenými do IV. tř. daně výdělkové neb jsou zemědělci s poměry výdělkovými, rovnými živnostníkům právě uvedeným.

Jako soudcové, rozhodují přísedící dle § 18. o tom, je-li cena zřejmě přemrštěna, dle volného uvážení všech okolností.

Kdežto dle starého cí. nař. zkušebna cen. jako znalec soudní, sama měla možnost a také to ve valné většině případů činila, že slyšela vyjádření znalců a osob přezvědých, mlčí nový

zákon úplně o znalcích, ač se § 11. osnovy důkazem znaleckým obíral.

Zdali lichev. soud bez znalec. důkazů vystačí, zdali odborná znalost přísedících na všechny případy cen vystačí, aby nahradila úsudek znalecký, když na to svého času ani 12 členné zkoušebny cen nestačily, jest více než pochybno.

Ku př.: udán jest živnostník, že jím vyrobené zboží, ku př. svíčky, jsou přeceněny. Z přísedících na dobu 1 roku jmenovaných ze skupiny obchodníků a živnostníků nebude ani jeden, který by výrobě té rozuměl, tím méně někdo ze skupin ostatních. Jak se zachová lichevní soud?

Poněvadž zákon v § 4. stanoví, že před soudy lichevními řízení řídí se ustanoveními trestního řádu, pokud zákon tento nestanoví úchylek a zákon důkaz znalecký nevyklučuje, mám za to, že důkaz znalecký i před soudy lichevními jest přístupný (arg. § 13. »jsou-li po ruce dostatečné důkazy«).

Odkazuji v té příčině na článek dra. Jos. Zelinky »Boj proti lichvě a osnovy nových zákonů«, uveřejněný v říjnovém čísle letošního »Právnicka«, jenž správně dovozuje, že i soudy lidové mohou souditi dle platných zákonů materiálních a formálních a že i pro ně platí všechna zásadní ustanovení trestního řádu, zejména o řízení průvodním.

Při posuzování otázky, zdali jest cena zřejmě přemrštěna, recipována stará zásada cis. nař. z 24./3. 1917, č. 131., § 20., odst. 4, že přihlídati jest ku všem majetkovým prospěchům, jichž prodávatel vedle ceny požadoval, sobě neb jinému dal poskytnouti nebo slíbiti.

Pokud jde o další šetření veř. žalobce a soudu lichevního při přečinech a zločinech, dožadovati se u berních správ, co vědí o přírůstku majetku obviněného od začátku války, jest na uváženu, zdali se zřetelem k tomu, že zákon dle § 30. stíhá jen činy trestné, spáchané po válce, po 28. říjnu 1918 v naší republice, může býti obviněnému na újmu to, co nedbalostí rakouské vlády beztrestně za této vlády nabyt, třeba snad i nepoctivě, značného jmění, tím méně pak, je-li nabyto ono jmění poctivě.

Typickou zvláštností nového řízení před soudy lichevními jest, že dle § 13., odst. 3. není obžalovacího spisu ani u sborového soudu v případech těch, kde nejde o zločin, na něž veřejný žalobce navrhuje žalář a spoň 5letý (§ 12. a 13., § 14., odst. 3.), že dle § 14., odst. 2., propuštění z vazby na jistotu nemá místa, že proti spisu obžalovacímu nejsou dovoleny námítky, že před 7členným lichevním senátem obžalovaný musí mít obhájce podobně jako při veřejném líčení u nejvyššího soudního dvora (§ 14.), že dle § 23. může nastoupiti na místo lichevního soudu soud stanný, vyhlášeno-li pro předražování, které nabylo takového rozsahu, že ohrožen jest veřejný pokoj a řád — stanné právo.

Stanné právo vyhlásiti může k návrhu předsedy sborového

soudu I. stolice politická správa zemská ve shodě s vrchním státním zástupcem. O návrhu předsedy sborového soudu I. stolice musí se usnésti většinou sbor přísedících a soudců z povolání u lichevního soudu, za přítomnosti aspoň polovice všech přísedících a aspoň polovice všech soudců z povolání. K této schůzi musí být všichni soudci z povolání, fungující u lichevního soudu, a všichni přísedící, pozváni.

Novotou jest řízení mandátní pro soudní přestupky předražovací, za předpokladů, platících pro přestupky správní dle § 6.—8.

Trestní příkaz lze totiž vydati k udání veřejného úřadu neb jeho důvěrníka na základě jeho služebního pozorování, shledá-li soudce dostatečným trest vězení nejvýše 1 týdne neb peněžité pokuty nejvýše 500 korun.

Protože pak dle odst. 2. § 6. trestního příkazu nelze vydati, nesouhlasí-li veřejný žalobce s výší trestu, jež soudce zamýšlí uložit, vyplývá z toho povinnost soudu, aby si soud vždy před vydáním trestního příkazu vyžádal souhlas veřejného žalobce k výši ukládaného trestu, aneb aby veřejný žalobce již ve svém návrhu naznačil, do jaké výše trestu v mezích § 6., odst. 1. jest srozuměn s vydáním příkazu trestního.

Vyhledávání a vyšetřování dle trestního řádu nový zákon v § 14. připouští, avšak co nejrychleji, žádaje jinak, jsou-li po ruce dostatečné důkazy, aby se hlavní přeličení konalo i h n e d na pouhý návrh veřejného žalobce (§ 13.).

Na konec sluší poukázati na to, že zákon k způsobilosti úřadu přísedícího stanoví přesné podmínky v § 22. a 23., takže lze očekávat, že soudy tyto, bude-li stanoveným podmínkám vyhovováno, splní očekávání, které se v tyto soudy klade, a že při hlasování, při kterém mají soudcové laičtí přednost před soudci z povolání, docházeti bude k jednohlasným výsledkům a vymizí nedůvěra, která vůči soudcům z povolání živly laickými byla tu a tam projevována.

Hovorna.

K otázce osobní nedotknutelnosti (immunity) členů Národního shromáždění. Rozhodnutím zemského soudu trestního co odvolacího soudu v Brně, bylo dle § 22. zákona autorského zapovězeo vydávání časopisu »O. D. D.« pod tímto názvem v M. O. vycházejícího. Zápověď byla doručena k vlastním rukám vydavatele, člena Národního shromáždění, který v řízení předchozím slyšen nebyl. Poslanec tento vydával však přes zákaz časopis pod tímž názvem a vzezřením dále; byl pak k návrhu soukromého žalobce »O. D.« odsouzen v nepřítomnosti pro přestupek dle § 52., odst. 4. aut. zákona k pokutě 50 K, případně k 48 hodinám vězení. Proti tomuto rozsudku nebylo podáno odvolání, takže se stal právoplatným. Porušení poslanecké immunity stalo se nemilým nedopatřením, ježto soudci nebylo známo, že obviněný jest členem Národního shromáždění. Po pravomoci roz-